

Statsrådets skrivelse till riksdagen om förhandlingarna om Världshandelsorganisationens plurilaterala avtal om underlättande av investeringar som främjar utveckling

Enligt 96 § 2 mom. i grundlagen översänds till riksdagen en promemoria om förhandlingarna om Världshandelsorganisationens plurilaterala avtal om underlättande av investeringar som främjar utveckling.

Helsingfors den 22 februari 2024

Utrikeshandels- och utvecklingsminister Ville Tavio

Enhetschef Ilkka Saarinen

**FÖRHANDLINGARNA OM VÄRLDSHANDELSORGANISATIONENS
PLURILATERALA AVTAL OM UNDERLÄTTANDE AV INVESTERINGAR SOM
FRÄMJAR UTVECKLING****1 Bakgrund och avtalets syfte**

Förhandlingarna om ett avtal om underlättande av investeringar som främjar utveckling (Agreement on Investment Facilitation for Development, IFDA) hör till ett av fyra plurilaterala initiativ som lanserades som ett svar på de långvariga utmaningarna inom WTO:s multilaterala förhandlingar. Investeringarna hade diskuterats på bred front inom WTO redan en längre tid inom ramen för behandlingen av de så kallade Singapore-temana. Våren 2017 inledde en grupp utvecklingsländer och minst utvecklade länder som är medlemmar i WTO en informell dialog om underlättande av investeringar inom utvecklingssamarbetet, och på WTO:s elfte ministerkonferens i slutet av 2017 lämnades ett gemensamt ministeruttalande om målet med förhandlingarna.

Europeiska unionens råd bemyndigade 2019 kommissionen att inleda förhandlingar. Förhandlingarna inleddes formellt i september 2020.

Avtalet gäller förbättring av investeringsåtgärdernas transparens och förutsägbarhet, förenkling av administrativa förfaranden, internationellt samarbete och informationsutbyte. I avtalet fastställs åtgärder för främjande av företagens tillämpning av ansvarsfullt företagande samt förebyggande och bekämpning av korruption, säkerställande av särskild och differentierad behandling, tekniskt stöd och kapacitetsuppbyggnad för utvecklingsländer och de minst utvecklade länderna. Avtalet omfattar inte marknadstillträde för investeringar, investeringsskydd eller tvistlösning i anslutning till investeringar.

Avtalet har stark betoning på utvecklingsländerna. Det blivande avtalets centrala syfte är att göra det lättare för utvecklingsländerna och de minst utvecklade medlemmarna att delta i de globala investeringsflödena och hjälpa utvecklingsländerna att locka fler och bättre långvariga utländska direktinvesteringar som främjar hållbar utveckling.

I förhandlingarna deltar i skrivande stund 118 av WTO:s medlemmar¹, av vilka en betydande andel är utvecklingsländer, inklusive två tredjedelar av WTO:s minst utvecklade

¹ Afghanistan; Albanien; Antigua och Barbuda; Argentina; Armenien; Australien; Österrike; Bahrain; Barbados; Belgien; Belize; Benin; Bolivia; Brasilien; Bulgarien; Burundi; Cabo Verde; Kambodja; Kamerun; Kanada; Centrala Afrikanska Republiken; Chad; Chile; Kina; Colombia; Kongo; Costa Rica; Kroatien; Cypern; Tjeckiska Republiken; Danmark; Djibouti; Dominica; Dominikanska Republiken; Ecuador; El Salvador; Estland; Europeiska Unionen; Finland; Frankrike; Gabon; Gambia; Georgien; Tyskland; Grekland; Grenada; Guatemala; Guinea; Guinea-Bissau; Honduras; Hong Kong, Kina; Ungern; Island; Indonesien; Irland; Italien; Japan; Kazakstan; Korea, Republiken; Kuwait; Kirgiziska Republiken; Lao Folkets Demokratiska Republiken; Letland; Liberia; Litauen; Luxemburg; Macao, Kina; Malaysia; Maldiverna; Mali; Malta; Mauritania; Mauritius; Mexiko; Moldavien; Mongolien; Montenegro; Marocko; Myanmar; Nederländerna; Nya Zeeland; Nicaragua; Niger; Nigeria; Nordmakedonien; Norge; Oman; Panama; Papua Ny Guinea; Paraguay; Peru; Filippinerna; Polen; Portugal; Qatar; Rumänien; Russiska Federationen; Saudiarabien; Seychellerna; Sierra Leone; Singapore; Slovakiska Republiken; Slovenien; Solomonöarna; Spanien; Surinam; Sverige; Schweiz; Tadjikistan; Togo; Uganda; Förenade Arabemiraterna; Förenade Kungariket; Uruguay; Vanuatu; Yemen; Zambia; Zimbabwe

medlemsländer. Förhandlingarna förs plurilateralt mellan de deltagande länderna, men alla WTO-medlemmar kan om de vill ansluta sig till förhandlingarna och det blivande avtalet.

2 Avtalets huvudsakliga innehåll

Avtalsförhandlingarna har vad gäller innehållet i det stora hela slutförts. Förhandlingarna om slutbestämmelserna fortsätter ännu liksom även förhandlingarna om hur avtalet ska införlivas i WTO:s avtalsstruktur.

Avtalet omfattar följande ämnen: förbättring av investeringsåtgärdernas transparens och förutsägbarhet, förenkling och påskyndande av investeringsrelaterade administrativa förfaranden, förstärkning av dialogen mellan regeringar och investerare, främjande av företagens tillämpning av ansvarsfullt företagande samt förebyggande och bekämpning av korruption, säkerställande av särskild och differentierad behandling, tekniskt stöd och kapacitetsuppbyggnad för utvecklingsländer och de minst utvecklade länderna.

Avtalets tillämpningsområde. Avtalet omfattar utländska direktinvesteringar (Foreign Direct Investment, FDI), och det tillämpas på utländska direktinvesteringar inom alla ekonomiska sektorer. Från avtalet har uttryckligen uteslutits marknadstillträde för investeringar, investeringsskydd och tvistlösning mellan investerare och stater. Avtalets tillämpningsområde omfattar inte heller offentliga upphandlingar och vissa understöd. I avtalet finns bestämmelser om principen mest gynnad nation (Most-favoured-nation Treatment, MFN) och en så kallad brandmur enligt vilken avtalet är oavhängigt i förhållande till andra internationella investeringsavtal.

Investeringsåtgärdernas transparens. Avtalet omfattar åtaganden om ändamålsenlig publikation av anvisningar, regler och åtgärder som påverkar investeringar och uppdaterad tillgång till dessa. Medlemmarna uppmuntras att inrätta en elektronisk informationsportal där all relevant information om ovannämnda investeringar ska registreras. I avtalet finns även bestämmelser om WTO-notifieringar för åtgärder som påverkar investeringar samt om förhandspublikation av regler och åtgärder och möjligheten att kommentera föreslagna åtgärder.

Förenkling och påskyndande av administrativa förfaranden. Avtalet omfattar åtaganden som gäller de administrativa åtgärdernas skälighet och opartiskhet, allmänna principer för tillståndsförfaranden, undvikande av många parallella tillståndsförfaranden, fullmaktsavgifter, godkännande av elektroniska ansökningar, behöriga myndigheters oavhängighet, ändringssökning samt om regelbunden översyn av förfaranden och regler. I avtalet fastställs också hur krav och förfaranden som gäller inresa för fysiska personer med koppling till investeringsverksamhet och tillfällig vistelse i landet i investeringssyfte ska offentliggöras.

Samarbete och nationella bestämmelser. Avtalet innehåller en skyldighet att skapa en nationell kontaktpunkt där investerare får hjälp och råd. I fråga om nationella bestämmelser uppmuntras medlemsländerna att göra konsekvensbedömningar av alla betydande regleringsåtgärder som påverkar investeringar med beaktande av bestämmelsernas konsekvenser i synnerhet för mikro-, små och medelstora företag. Medlemsländerna uppmuntras även att inrätta en databas om nationella leverantörer, och att satsa på gränsöverskridande myndighetssamarbete och informationsutbyte.

Särskild och differentierad behandling för utvecklingsländer och de minst utvecklade länderna. I avtalet beaktas utvecklingsländernas och de minst utvecklade ländernas särskilda och separata behov samt det tekniska stöd som behövs för att stödja genomförandet och kapaciteten. Av de minst utvecklade länderna krävs åtaganden endast i den utsträckning som dessa är förenliga med

den individuella utvecklings-, finansierings-, förvaltnings- och institutionella kapaciteten i landet i fråga. I fråga om genomförandet möjliggörs ett gradvist tillvägagångssätt där varje utvecklingsland och minst utvecklade land själv får fastställa en eftersträvd tidsplan. I avtalet finns omfattande bestämmelser om principerna för stödet för kapaciteten och den tekniska hjälpen i utvecklingsländerna.

Hållbara investeringar. Enligt avtalet ska medlemmarna uppmuntra de investerare och företag som är verksamma inom deras område eller jurisdiktion att iaktta lämplig omsorg och att frivilligt inkludera internationellt erkända kriterier och standarder för ansvarsfull affärsverksamhet i sina förfaranden vad gäller arbetsliv, miljö, jämställdhet, mänskliga rättigheter och ursprungsfolkens rättigheter. Avtalet innehåller även åtaganden för att motverka korruption.

Institutionella bestämmelser och slutbestämmelser. Med tanke på uppföljningen av genomförandet av avtalet, införandet av bästa praxis för att underlätta investeringar och informationsutbytet inrättas en kommitté för underlättande av investeringar inom WTO. På lösningen av tvister som gäller tolkningen och tillämpningen av avtalets bestämmelser tillämpas WTO:s allmänna tvistlösningssystem.

En fråga som ännu inte lösts under förhandlingarna är hur avtalet i praktiken ska införlivas i WTO:s avtalssystem. Målet är att för WTO:s trettonde ministerkonferens (26–29 februari 2024) lägga fram en begäran om att lägga till avtalet som ett plurilateralt avtal i bilaga 4 (WTO:s plurilaterala avtal) till avtalet om upprättande av WTO (OJ L 336, 23.12.1994, s. 3–10/FördrS 5/95). Beslutet kräver godkännande av alla WTO-medlemsländer, men avtalet tillämpas bara på de WTO-medlemmar som uttryckligen har antagit avtalet.

3 Avtalets rättsliga grund

Kommissionen förhandlar fram avtalet på unionens vägnar i ett förfarande enligt artikel 218 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). Det huvudsakliga syftet med och innehållet i avtalet rör EU:s gemensamma handelspolitik. Den materiella rättsliga grunden för avtalet är därför artikel 207 i EUF-fördraget (artikel 207.4, kvalificerad majoritet).

Rådets beslut om att underteckna avtalet förutsätter inte godkännande av Europaparlamentet. Rådets beslut om ingående av avtal förutsätter dock parlamentets godkännande i enlighet med artikel 218.6 a i EUF-fördraget. Parlamentet ska informeras om ärendet i alla skeden av förfarandet i enlighet med artikel 218.10 i EUF-fördraget.

4 Avtalets konsekvenser

Avtalet förväntas inte ha några direkta konsekvenser för statsbudgeten. Avtalet bedöms dock ha positiva konsekvenser för den internationella investeringsverksamheten och därigenom även för Finland.

Avtalets mervärde består framför allt i att transparensen och förutsägbarheten i anslutning till investeringar förbättras på de marknader där dessa i övrigt är bristfälliga. Att avtalet leder till bättre tillgång till information och förutsägbarhet uppskattas gynna i synnerhet utvecklingsländerna, de minst utvecklade länderna och små företag.

5 Avtalets förhållande till finsk lagstiftning, grundlagen samt grundläggande och mänskliga rättigheter

Avtalet innehåller endast sådana bestämmelser som hör till EU:s exklusiva befogenhet (handelspolitiken). Avtalet har inga konsekvenser för grundlagen och kräver inte några lagstiftningsändringar.

6 Ålands behörighet

Fördelningen av befogenheter mellan riket och Åland fastställs i 18 och 27 § i självstyrelselagen för Åland (1144/1991). Ärendet hör enligt 27 § 12 punkten i självstyrelselagen till rikets behörighet.

Enligt statsrådets bedömning innehåller avtalet endast bestämmelser som hör till unionens befogenhet. Därför krävs inga åtgärder i riket eller på Åland för att godkänna bestämmelserna i avtalet.

7 Behandlingen av ärendet i Europeiska unionens institutioner

EU:s ståndpunkter har beretts i rådets handelspolitiska kommitté, i huvudsak i den undergrupp som behandlar tjänster och investeringar.

Efter att avtalet har införlivats i bilaga 4 i WTO-avtalet med stöd av ett beslut enligt artikel X:9 i WTO-avtalet och förklarats öppet för godtagande går man vidare till parternas, inklusive EU:s, interna förfaranden för att anta avtalet.

8 Nationell behandling av avtalet

Utrikesministeriet har berett ärendet i samarbete med de övriga ministerierna och intressentgrupper. Förhandlingarna har behandlats regelbundet i rådets handelspolitiska kommitté (både i undergrupperna suppleanter och tjänster och investeringar). Finlands ståndpunkter i anslutning till WTO-förhandlingarna har beretts i EU2-sektionen. U-skrivelsen har behandlats i ett skriftligt förfarande i EU2-sektionen mellan den 8 och den 12 februari 2024.

Riksdagen har delgetts utredningar av WTO-förhandlingarnas läge i form av skrivelser om förberedelserna inför WTO:s ministermöten. Riksdagen har informerats om förhandlingarnas framskridande genom E-brev E 26/2021 rd av den 8 mars 2021. I fråga om E-brev E 26/2021 rd ansåg stora utskottet i enlighet med ståndpunkten för utskottet för utrikesfrågor att inga åtgärder ska vidtas med anledning av ärendet.

9 Undertecknande av avtalet, provisorisk tillämpning och ikraftträdande

Eftersom förhandlingarna fortfarande pågår finns det ännu inte några uppgifter om tidpunkten för undertecknande av avtalet eller dess ikraftträdande.

10 Statsrådets ståndpunkt

Statsrådet ställer sig bakom målet att skapa internationella regler som stöder underlättandet av investeringar som främjar utveckling. Statsrådet anser att det är viktigt att genom avtalet skapa en bättre verksamhetsmiljö för långvariga utländska direktinvesteringar som främjar hållbar utveckling i synnerhet i utvecklingsländerna och de minst utvecklade länderna. Statsrådet stöder målet att skapa ett avtal som så många WTO-medlemmar som möjligt deltar i. Statsrådet anser att det eftersträfvade avtalet stöder även det övergripande målet att modernisera WTO.